

Cultura i Sanitat

LA GRANOLA

Aquesta fastigosa malaltia, va ésser coneguda pels indis i xinos dos mil anys avans de J. C. Va invadir tot l'Orient en l'època de la dominació àrab, però fins el segle VI no va sofrir l'Europa (França i Anglaterra) la primera epidèmia, des d'allavors aquestes s'han anat succeint amb dates més o menys acostades.

En els segles VII i VIII la mortalitat que va ocasionar fou gran; en Anglaterra varen morir el 7 i el 9 per 100 del total dels seus habitants i a França, en el segle XVIII, moriren més de 30,000 persones. A Espanya se n'han passat moltes de epidèmies.

La granola, la podria definir — i sense tèmer a ésser esmenada, — dient: que's la manifestació vident de l'associació vargonyosa de la incultura i la brutícia.

• **Hi han malalties contra quines no té defensa l'home** (gripe, pulmonia...), n'hi hant d'altres contra les que pot defensar-se encar que d'una manera molt relativa (tisis, febres de malta...), hi ha per fi, unes terceres que les sofreix perque vol, entre elles la granola.

• **Si la granola és malaltia evitable, ¿quin motiu abona a molts pares per a que la deixin patir als seus fills i siguent moltes les persones que la sofreixen?** No se que 'n treuen de pentinar-los amb forma agradosa, de vestir-los que fassin goig, de renta'ls-hi les mans i les cames, si els deixen embrutir amb una porqueria evitable.

• **I jo soc d'aquells que quan veig una cara de teixit metàlic, em desperta forta indignació, perque 'm demostra o que ha sigut brut o que ve de família abandonada.**

Encar que amb totes les atenuants que's vulguin, la granola és prova d'incultura i de brutícia.

LA VACUNA

No obstant i ésser desconegut el germen causant de la granola, no fou motiu per a que a l'any 1796 un metge anglès anomenat Edgart Jenner, realitzés l'invent o descobriment? més important, més trascendental i que més té qu'agrahir

l'humanitat, quin va ésser: la vacuna.

Edgard Jenner, fill d'un pastó de Gloucestershire (Anglaterra), era amic i deixeble del celebrat metge John Huntter. Jenner va recollir una popular tradició del seu poble, la de que totes les noies de les lleteries que havien patit el cow-pox (picades de granola a les mans) no patien la malaltia, lo que va volguer comprovar amb propis experiments.

Tot seguit, de la seva comprovació va concebrer l'idea d'aplicar-ho com a preventiu i va comunicar-ho a Huntter, el que li contestà: «No ho pensis més, enseja-ho; tingues paciència i tingues exactitud.» Va tornar a sa casa de Berkeley i va començar a reunir observacions, realitzant el 14 de maig la primera vacunació amb un xicot del poble, dit James Phipps, empleant linfa d'una vaquera anomenada Sarah Nalmes, la que patia el cow-pox. L'experiment el portà a la comprovació el dia 1 de juliol del mateix any.

Els anys 1802 i 1807 el Parlament britànic votà crèdits fins a 20,000 lliures esterlines per a ajudar a Jenner a seguir els seus experiments. Des d'aquest moment va tindre una amargant oposició de envejosos companys, anomenats: Wood-ville, Pearson i Jugeu-Housz, que reclamaven la prioritat de la troballa o si oposaven per el desig d'oposar-hi, però tot acabà essent una estocada a l'aigua.

Jenner no portà altre finalitat que la de convertir la seva tesis a un principi científic constantment actiu, transformant una tradició comarcal en axioma profilàctic.

Edgart Jenner era el tipo del cavaller camperol anglès, ros, d'ulls blaus i de figura elegant; montava a cavall amb americana blava, pantalón de montar de tela; botes altes, fusta i espoles d'argent.

Era un home llest com un ocell, tocava la flauta i el violí i escrivia versos aromatitzats amb el camp de l'Anglaterra. Era un home d'un cor bondados; al seu primer vacunat, James Phipps, li va regalar una caseta, en quin jardí hi va plantar per ses propies mans un roser.

Fou un dels grans homes de geni saxó, una felix combinació de molt

sentit comú amb una extraordinària sencillés d'intel·ligència i de caràcter.

Edgart Jenner, quina estatua es contempla des de l'any 1858 en Trafalgar Square, va traslladar-se els darrers anys de la seva vida a viure a Londres, d'on n'era ciutadà honorari i on va morir d'un feridura l'any 1823 i als 74 d'edat.

Els resultats de l'obra de tan gran home, són els següents: en Suècia per cada milió d'habitants morien,

De l'any 1774 a 1801, avans de la vacuna, 2.050 persones per any.

De l'any 1802 a 1810, introducció progressiva, 686 id., id.

De l'any 1811 a 1855, introducció general, 189 id., id.

Durant la guerra franco-prusiana, l'any 1870-71, l'exèrcit francès que no havia sigut vacunat, va perdre 20,000 homes atacats de granola i els alemanys, que havien sigut revacunats dos anys avans, en varen perdre 297 solsament.

En la guerra ruso-japonesa, l'any 1904, segons les estadístiques de Kitasato, sabi bacteriolòlec japonès, que's un dels que va trovar el germen dels tetanos, demostra que amb l'endèmia granulosa al Japó sols moriren 35 persones amb 362 atacats i amb un exèrcit d'un milió de soldats.

¿I nosaltres què podem dir de casa nostre?... lo millor és callar.

No obstant, permeteu-me que sigui per un moment entusiasta i optimista i cregui amb el bon desig de tots. Comencem ja l'època de vacunació i revacunació, la que deu fer-se cada set anys, i tinc de creure hi anirà tothom com a una prova de civisme i cultura, i si així no fos no hi ha que dubtar que les autoritats sabran complir amb el seu deure, obligant a vacunar i revacunar a tots aquells indòmits que no's pot consentir siguin la vergonya de la nostra terra.

JANO.

Veritas

L'últim crit de les MAQUINES DE COSIR ::

Representant: **F. JANER BOIX**
(Clar-i-net), c. Barcelona, 59, Granollers.
Es venen i colliquen lletres de cristall, dorades, blanques i negres